

DRAAGVLAK

► Comité van aanbeveling

Ute Meta Bauer, *Directeur Beeldende Kunst Programma, MIT, Cambridge*
Jacqueline Cramer, *Hoogleraar duurzaam innoveren, Geowetenschappen Universiteit Utrecht*
Clementine Deliss, *Directeur Museum van Wereldculturen, Frankfurt*
Robbert Dijkgraaf, *President van de Koninklijke Nederlandse Academie voor Wetenschap KNAW*
Farah Karimi, *Directeur Oxfam Novib*
Johan van de Gronden, *Directeur Wereld Natuur Fonds*
Margriet van der Linden, *Hoofdredacteur van feministisch maandblad Opzij*
Ruud Lubbers, *Oud premier van Nederland, pleitbezorger Handvest van de Aarde/Earth Charter*
Marianne Minnesma, *Directeur Urgenda*
Wubbo Ockels, *Hoogleraar Duurzame Technologie aan de Technische Universiteit Delft*
Hans Wijers, *Voorzitter Raad van Bestuur Akzo Nobel, voorzitter Natuurmonumenten*
Herman Wijffels, *Hoogleraar Duurzaamheid & Maatschappelijke Verandering/Voorzitter WorldConnectors*

► Comité van advies

Tom Bade, *Directeur Kenniscentrum Natuur en Economie Triple E, directeur Watermuseum Arnhem*
Sylvia Borren, *Directeur Greenpeace*
Lilet Breddels, *Directeur Archis, uitgever Volume, Amsterdam*
Binna Choi, *Directeur Casco, bureau voor kunst, design en theorie, Utrecht*
Paul Domela, *Programma Directeur van de Liverpool Biënnale, Liverpool*
Jean Fisher, *Professor Beeldende Kunst en Transculturele Studies, Middlesex Universiteit, Londen*
Tijs Goldschmidt, *Bioloog en schrijver van o.a. Darwins Hofvijver en Oversprongen*
Roland Groenenboom, *Freelance curator, schrijver en oprichter van Sensational Fix*
Gregor Janssen, *Directeur Kunsthalle Düsseldorf*
Arno van Roosmalen, *Directeur Stroom, Kunst en Architectuurcentrum, Den Haag*
Peter Paul Verbeek, *Hoogleraar Filosofie van Mens en Techniek aan de Universiteit Twente/directeur De Jonge Academie, KNAW*

► Fondsen en sponsors

Fonds BKVB, Stichting DOEN, SNS Reaal Fonds, VSB Fonds, Mondriaan Stichting, Prins Bernhard Cultuurfonds, Rabobank Den Haag en omgeving, Gemeente Den Haag.

► Partners

Gemeente Den Haag, Museon, Casco, Stroom, Next Nature, V2, Volume, Filmhuis, Movies that Matter, Algae Parc Wageningen, Biobased Economy van het Ministerie EI&L, KNAW, Rathenau Instituut, NCB Naturalis, Gemak, Koninklijke Academie Den Haag, Earth Charter, Fair Trade, Greenpeace, Oxfam Novib, Triple E, UCAD, Urgenda, VROM, Watermuseum, WNF.

► Bestuur Niet Normaal

Voorzitter: Hester Alberdingk Thijm, *Directeur Akzo Nobel Art Foundation*. Liesbeth van der Kruit, *Directeur CSR Achmea group*. Secretaris: Toine van der Horst, *LPR Interim Management en Advies*. Penningmeester: Hans Jonker, *Directeur Administratiekantoor Amsterdam (AKA) B.V.* Bestuurslid: Vincent Bijlo, *cabaretier en schrijver*. Bestuurslid: Riemer Knoop, *Gordion Cultureel Advies en Lector Cultureel Erfgoed, AHK*. Bestuurslid: Julienne Straatman, *Straatman Strategisch Advies*, Adviseur bestuur: Lennart Booij.

► Team Niet Normaal

Artistieke leiding/curator: *Ine Gevers*. Zakelijke leiding: *Toine van der Horst*. Communicatie: *Lieke Timmermans, Marije Lieuwens*. Educatie: *Evelien de Jong*. Productie: *Monique Verhulst*. Assistent curator/productie: *Laura Mudde, Hans Goslinga*. ICT: *Maick Sarmento Magelhães*. Allen bereikbaar via [voornaam]@ja-natuurlijk.com

► Team Gemeentemuseum

Artistiek directeur: *Benno Tempel*. Zakelijk directeur: *Hans Buurman*. Curator/productie: *Laura Stamps*. Productie TCS: *Ap Gewald, Djonny Chatterpal*. Communicatie: *Gijs Meier, Marlien de Vries*. Educatie: *Jet van Overeem, Andrea Freckmann*

► www.ja-natuurlijk.com

Empowered by: Stichting Niet Normaal & Gemeentemuseum Den Haag.

Ja Natuurlijk

MAART 2013 – AUGUSTUS 2013

NIET NORMAAL

FOTOMUSEUM DEN HAAG ∞

Gemeente
museum
Den Haag

MUSEON
MUSEUM VOOR CULTUUR EN NEDERLAND DEN HAAG

JA NATUURLIJK HOE KUNST DE WERELD REDT

Voorjaar 2013, Den Haag. Op muren in de hofstad groeien overal de woorden *Ja Natuurlijk*. Er zijn kookcursussen met etenswaar uit de vuilnisbak. Sociale werkplaatsen maken duizenden flyers van oude verpakkingen. Op het Plein staat het openbare toilet van Atelier van Lieshout. Gratis toegankelijk, mits je ervoor tekent dat je uitwerpselen mogen worden hergebruikt. Tientallen jongeren rennen over straat met gps ontvangers, deelnemend aan een game in hun stedelijke biotoop. *Ja Natuurlijk* is geopend en iedereen doet mee.

➔ Wat is natuurlijk?

Ja Natuurlijk is een kunstmanifestatie buiten de gebaande paden. Kunstenaars voor een andere wereld. Met als fundamentele vraag: wat is natuurlijk? En wie of wat bepaalt dat? *Ja Natuurlijk* ziet het geheel en maakt geen onderscheid tussen mens, natuur, technologie. Alles loopt in elkaar over. Met zowel bevrijdende als hilarische gevolgen: je huisdier ontwerp je zelf, schimmels blijken onze beste vrienden, de stad kun je oogsten en meeuwen zijn best lekker op de barbeque. Maar ook: Facebook is je habitat, internet de nieuwe biotoop en nanodeeltjes zijn niet meer weg te denken uit ons bestaan. *Ja Natuurlijk* laat zien hoe cultuur en natuur elkaar versterken.

➔ Close encounters

Ja Natuurlijk is een positieve beweging. Geen doemdenken noch dwalen in nostalgie, maar zoeken naar oplossingen. Kunst als bril om anders naar onze omgeving en onszelf te kijken. Bezoekers maken kennis met voorbeelden van co-evolutie, hebben intieme ontmoetingen met onvermoede gasten en worden gulzig naar meer. *Ja Natuurlijk* kiest niet voor of tegen natuur maar toont hoe innovatie de samenwerking tussen mens en niet-mens juist kan bevordert. Ze inspireert tot het aangaan van nieuwe partnerschappen en schept ruimte voor interactie als voorwaarde voor biodiversiteit. Kunstenaars gaan aan de slag met landbouwers, vissers, wetenschappers en buurtbewoners. *Ja Natuurlijk* komt met ongewone invalshoeken, zet ingesleten patronen op scherp en moedigt aan tot duurzaam handelen.

➔ Wie, waar en wanneer?

Van **16 maart tot 12 augustus 2013** verwelkomt *Ja Natuurlijk* bezoekers in en rondom het GEM Museum voor Actuele Kunst en Fotomuseum. In het Gemeentemuseum zijn gerelateerde presentaties uit de vaste collectie te zien. Ook het Museon doet mee en opent de deuren voor kunstenaars van *Ja Natuurlijk*. De manifestatie houdt niet op bij de museummuren. Integendeel: kunstwerken in de museumtuin, in de stad, hoorcollege's, urban wild life safari's, samenwerkingsverbanden met NGO's, debatten in kunstinstellingen en filmhuizen. En vanzelfsprekend nestelt *Ja Natuurlijk* zich nadrukkelijk in de sociale media en digitale fora.

➔ Met onder meer

Francis Alÿs, Jimmie Durham, Olafur Eliasson, Peter Fend, Fischli & Weiss, Damien Hirst, Natalie Jeremijenko, Marjetica Potrč, Zeger Reyers, Superflex, Ai Weiwei e.a.

AANBEVELINGEN

“*Ja Natuurlijk* gebruikt de visionaire daadkracht van kunstenaars om een maatschappelijk urgent thema op de agenda te zetten: hoe worden we ecologisch intelligent. Daarmee geeft *Ja Natuurlijk* niet alleen een signaal maar ook een na te volgen voorbeeld. Kunstenaars van *Ja Natuurlijk* laten ons anders kijken naar onszelf, onze samenleving en onze omgang met de aarde. Deze omslag is voorwaarde voor een duurzame verandering in ons handelen.”

➔ **Herman Wijffels, voorzitter Worldconnectors en Hoogleraar Duurzaamheid en maatschappelijke verandering UCAD**

“Met genoeg las ik wat *Ja Natuurlijk* mij toezond. Voor mij als voorvechter van het Handvest van de Aarde andermaal een bemoediging na de Kersttoespraak van Koningin Beatrix. *Ja Natuurlijk* geeft met haar inspanningen vooral vorm en inhoud aan het laatste zinsdeel van het Handvest van de Aarde “... en de vreugdevolle viering van het leven”.

➔ **Ruud Lubbers, ambassadeur van het Handvest van de Aarde**

“De invalshoek van *Ja Natuurlijk* is uitdagend en biedt aan kunstenaars én wetenschappers ruimte om vernieuwende ideeën te presenteren. *Ja Natuurlijk* nodigt uit tot het loslaten van al te vastgeroeste denkbeelden over natuur, cultuur en technologie. En de relatie daartussen. Tegelijkertijd is de grondhouding van waaruit *Ja Natuurlijk* zoekt naar een verbeterde relatie tussen mens en omgeving positief. Je verantwoordelijkheid nemen voor onze planeet.”

➔ **Robbert Dijkgraaf, president KNAW**

“Wij zijn zeer onder de indruk van jullie missie, plannen en insteek voor *Ja Natuurlijk!* We kijken uit naar een samenwerking met jullie!”

➔ **Josine Meurs, Maria Splinter van Stichting Publiek**

“De manifestatie verbindt hedendaagse beeldende kunst met een actueel en maatschappelijk relevant gegeven: de wisselwerking tussen mens en natuur. De tentoonstelling kan op een toegankelijke en (licht) humoristische wijze een maatschappelijke kwestie belichten en een groot publiek daardoor aan het denken zetten.”

➔ **Gitta Luiten, directeur Mondriaan Stichting**

“*Ja Natuurlijk* is een inspirerend initiatief voor musea en kunstinstellingen die naar buiten willen treden. De manifestatie verbindt op interactieve manier publiek met kunstzinnige invalshoeken op ecologie, de mens en duurzaamheid en vormt een nieuwe stap in de wederzijdse betrokkenheid. Stichting DOEN ondersteunt de samenwerking tussen Stichting Niet Normaal en het Gemeentemuseum Den Haag volmondig en hoopt dat het experiment navolging krijgt.”

➔ **Steve Elbers, programma manager Stichting DOEN**